

Anonimizirana različica

Prevod

C-135/19 – 1

Zadeva C-135/19

Predlog za sprejetje predhodne odločbe

Datum vložitve:

20. februar 2019

Predložitveno sodišče:

Oberster Gerichtshof (Avstrija)

Datum predložitvene odločbe:

19. december 2018

Revident:

Pensionsversicherungsanstalt

Nasprotna stranka v revizijskem postopku:

CW

[...] (ni prevedeno)

Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče, Avstrija) je kot revizijsko sodišče v delovnih in socialnih zadevah [...] (ni prevedeno) v socialni zadevi tožeče stranke CW, [...] (ni prevedeno) Nemčija, [...] (ni prevedeno) proti toženi stranki Pensionsversicherungsanstalt (zavod za pokojninsko zavarovanje), 1021 Dunaj, [...] (ni prevedeno) zaradi nadomestila za rehabilitacijo, na podlagi revizije tožene stranke proti sodbi Oberlandesgericht Linz (višje deželno sodišče v Linzu, Avstrija) kot pritožbenega sodišča v delovnih in socialnih zadevah z dne 17. januarja 2018, [...] (ni prevedeno) s katero je bila potrjena sodba Landesgericht Salzburg (deželno sodišče v Salzburgu, Avstrija) kot delovnega in socialnega sodišča z dne 29. septembra 2017 [...] (ni prevedeno), sprejelo

s k l e p :

A. Sodišču Evropske unije se v predhodno odločanje predložita ti vprašanji:

1. Ali je treba avstrijsko nadomestilo za rehabilitacijo v skladu z določbami Uredbe (ES) št. 883/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o koordinaciji sistemov socialne varnosti opredeliti

– kot dajatev za bolezen v skladu s členom 3(1)(a) navedene uredbe ali

– kot dajatev za invalidnost v skladu s členom 3(1)(c) navedene uredbe ali

– kot dajatev za brezposelnost v skladu s členom 3(1)(h) navedene uredbe?

2. Ali je treba Uredbo (ES) št. 883/2004 v luči primarnega prava razlagati tako, da je država članica kot nekdanja država stalnega prebivališča in država zaposlitve zavezana plačati dajatve, kakršna je avstrijsko nadomestilo za rehabilitacijo, osebi s stalnim prebivališčem v drugi državi članici, če je ta oseba večino zavarovalnih dob za bolezen in pokojnino kot zaposlena oseba dopolnila v tej drugi državi članici (časovno gledano po tem, ko je pred leti tja prenesla stalno prebivališče) in od tedaj ni prejela nobenih dajatev iz zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja nekdanje države stalnega prebivališča in zaposlitve?

B. [...] (ni prevedeno) [prekinitev postopka]

Obrazložitev:

I. Dejansko stanje

Avstrijska državljanka oseba CW, rojena 28. oktobra 1965 (tožeča stranka), je po poklicu komercialistka in je do leta 1990 delala v Avstriji. Približno leta 1990 se je po sklenitvi zakonske zveze z nemškim državljanom preselila v Nemčijo, kjer od tedaj prebiva. Od preselitve naprej je bila zaposlena samo še v Nemčiji, nazadnje leta 2013 kot komercialistka. V Avstriji je dopolnila 59 zavarovalnih mesecev (27 mesecev plačevanja prispevkov in 32 mesecev nadomestne dobe), v Nemčiji pa 235 zavarovalnih mesecev. Od konca leta 1990 ni več vključena v avstrijski sistem obveznega socialnega zavarovanja in od tedaj iz Avstrije ni prejela nobenih dajatev.

V postopku, ki poteka pred Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče), je sporno vprašanje, ali je treba avstrijsko nadomestilo za rehabilitacijo v korist tožeče stranke izvoziti v Nemčijo.

II. Pravna podlaga Unije

1. Uredba (ES) 883/2004 se uporablja za dajatve za bolezen (člen 3(1)(a)), dajatve za invalidnost (člen 3(1)(c)) in dajatve za brezposelnost (člen 3(1)(h)).

2. V skladu s členom 11(3)(a) navedene uredbe za osebo, ki opravlja dejavnost zaposlene ali samozaposlene osebe v državi članici, velja zakonodaja te države članice.

3. V skladu s členom 11(3)(e) navedene uredbe se subsidiarno uporablja zakonodaja države članice stalnega prebivališča, če oseba ne opravlja dejavnosti zaposlene osebe.

III. Nacionalno pravo

1. S Sozialrechts-Änderungsgesetz 2012 (zakon o spremembah zakonov s področja socialnega varstva iz leta 2012, Avstrija, SRÄG 2012, Bundesgesetzblatt [BGBl] I 2013/3), ki je začel veljati 1. januarja 2014, je bila za zavarovance, rojene po 31. decembru 1963, odpravljen „začasna invalidska pokojnina“. Ta dajatev je zadevala primere začasne invalidnosti. Od 1. januarja 2014 je invalidska pokojnina v bistvenem omejena na osebe, ki se ne bodo več mogle vrniti na trg dela, predvsem zato, ker bo invalidnost predvidoma trajna.

2. S 1. januarjem 2014 sta bili za primer začasne invalidnosti namesto začasne invalidske pokojnine uvedeni novi dajatvi in sicer nadomestilo za rehabilitacijo in dodatek za prekvalifikacijo. Dodatek za prekvalifikacijo v skladu s členom 39b Arbeitslosenversicherungsgesetz (zakon o zavarovanju za primer brezposelnosti, Avstrija, AIVG) zavarovancu izplačuje zavod za zaposlovanje med poklicno rehabilitacijo. Nadomestilo za rehabilitacijo v skladu s členom 143a Allgemeines Sozialversicherungsgesetz (zakon o splošnem socialnem zavarovanju, Avstrija, v nadaljevanju: ASVG) zagotavlja pristojni nosilec zdravstvenega zavarovanja v času medicinske rehabilitacije. Prejemniki nadomestila za rehabilitacijo so delno zavarovani in sicer zdravstveno (člen 8(1), točka 1(d), ASVG).

3. Tudi s postopkovnega vidika je prednost ponovne vzpostavitve delovne zmožnosti pred odobritvijo pokojninskih dajatev zagotovljena s tem, da je treba vlogo za pokojnino iz zavarovalnega primera zmanjšane delovne zmožnosti primarno šteti za vlogo za odobritev dajatev za rehabilitacijo, vključno nadomestila za rehabilitacijo (člen 361(1) ASVG). Samostojna vloga zavarovanca za priznanje nadomestila za rehabilitacijo ni predvidena.

4. Člen 143a ASVG („Nadomestilo za rehabilitacijo“) v tu upoštevni različici med drugim določa:

„(1) Osebe, za katere je bilo na podlagi vloge z odločbo ugotovljeno, da izpolnjujejo pogoje za upravičenost [do nadomestila za rehabilitacijo] [...], so od ključnega dne za obdobje trajanja začasne invalidnosti (nezmožnosti za delo) upravičene do nadomestila za rehabilitacijo. Nosilec zdravstvenega zavarovanja nadaljnji obstoj začasne invalidnosti (nezmožnosti za delo) preverja po potrebi, vsekakor pa po poteku enega leta od priznanja nadomestila za rehabilitacijo na podlagi zadnjega mnenja v okviru vodenja zadeve, pri čemer sodeluje Kompetenzzentrum Begutachtung [služba zavarovalnice, pristojna za izdajo mnenja]. [...] Nosilec pokojninskega zavarovanja z odločbo ugotovi, ali obstaja upravičenost do nadomestila za rehabilitacijo, oziroma ga z odločbo odvzame.

(2) Nadomestilo za rehabilitacijo se prizna v višini nadomestila plače za bolniško odsotnost [...] in od 43. dne v višini zvišanega nadomestila plače za bolniško odsotnost [...], ki bi bilo za zadnjo zaposlitev priznано v okviru obveznega zdravstvenega zavarovanja, [...].“

5. Člen 143b ASVG („Vodenje zadeve“) med drugim določa:

„Nosilci zdravstvenega zavarovanja morajo [prejemnikom nadomestila za rehabilitacijo] [...] nuditi vso potrebno pomoč z namenom zagotovitve takšne obravnave, ki ustreza stanju na področju medicinske znanosti, za prehod med zdravljenjem in rehabilitacijo do ponovne vzpostavitve delovne zmožnosti, ter skrbeti za optimalni potek potrebne oskrbe. V tem okviru je treba zavarovanca med zdravljenjem in medicinsko rehabilitacijo za ponovno vzpostavitev delovne zmožnosti podpirati pri koordinaciji nadaljnjih potrebnih korakov in ga spremljati v tem smislu, da se, če je to potrebno, pripravi individualni načrt oskrbe, ki ga izvajajo posamezni izvajalci. V okviru vodenja zadeve je treba upoštevati, da se zavarovance redno spremlja v Kompetenzzentrum [...].“

IV. Trditve in predlogi strank

1. Tožeča stranka je 18. junija 2015 vložila vlogo za odobritev invalidske pokojnine, podredno za priznanje ukrepov medicinske rehabilitacije ter nadomestila za rehabilitacijo iz zdravstvenega zavarovanja, podredno ukrepov poklicne rehabilitacije. Tožeča stranka naj bi bila nezmožna za delo. Obstajala naj bi tesna zveza z Avstrijo, saj je avstrijska državljanica, ki je dopolnila zavarovalne mesece v Avstriji, za kar naj bi lahko pričakovala ustrezno protidajatev. Prebivala naj bi v bližini Avstrije in imela pogoste stike s starši in dvema sorojencema, ki živijo v Avstriji.

2. Toženi Pensionsversicherungsanstalt (zavod za pokojninsko zavarovanje) je zanikal obstoj invalidnosti in – v primeru, da bi šlo za začasno invalidnost – obveznosti, da bi moral nadomestilo za rehabilitacijo plačevati tožeči stranki s stalnim prebivališčem v Nemčiji. Z vidika prava Unije naj bi bilo nadomestilo za rehabilitacijo dajatev za bolezni. Njegov izvoz naj bi vodil do neustreznih rešitev. Neznatno število dopoljenih zavarovalnih mesecev v Avstriji naj bi – zaradi neobstoja odbitnega faktorja glede na razmerje med zavarovalnimi dobami, dopoljenimi v posameznih državah članicah – vodilo do nesorazmerno visokih dajatev. Pensionsversicherungsanstalt (zavod za pokojninsko zavarovanje) naj ne bi mogel v smislu nacionalnih določb glede nadomestila za rehabilitacijo izvesti ukrepov medicinske rehabilitacije v tujini. Tožeča stranka naj ne bi bila tesno povezana z avstrijskim sistemom socialne varnosti.

V. Dosedanji postopek

1. Sodišče prve stopnje (Landesgericht Salzburg [deželno sodišče v Salzburgu] kot delovno in socialno sodišče) je zavrnilo tožbeni predlog za odobritev

invalidske pokojnine. Ugotovilo je, da od 18. junija 2015 naprej za približno vsaj šest mesecev obstajačasna invalidnost in da od tega trenutka obstaja pravica do ukrepov medicinske rehabilitacije. Ukrepi poklicne rehabilitacije naj ne bi bili smotni. Tožeča stranka naj bi bila od tega trenutka za nadaljnji čas trajanja njenečasne invalidnosti upravičena do nadomestila za rehabilitacijo iz zdravstvenega zavarovanja v zakonsko določeni višini.

2. Sodišče druge stopnje (Oberlandesgericht Linz [višje deželno sodišče v Linzu] kot pritožbeno sodišče v delovnih in socialnih zadevah) ni ugodilo pritožbi, ki jo je zaradi priznanja nadomestila za rehabilitacijo vložil Pensionsversicherungsanstalt (zavod za pokojninsko zavarovanje).

3. Proti tej odločitvi je Pensionsversicherungsanstalt (zavod za pokojninsko zavarovanje) vložil revizijo na Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče). Z njo predlaga, naj se tožbeni predlog v celoti zavrne. Tožeča stranka v svojem odgovoru na revizijo predlaga, naj se reviziji ne ugoti.

VI. Obrazložitev vprašanj za predhodno odločanje

1. Tožeča stranka je bila od leta 1990 do nazadnje leta 2013 zaposlena v Nemčiji. Od tedaj, ko se je preselila v Nemčijo, ni bila več vključena v avstrijsko zdravstveno ali pokojninsko zavarovanje. V Avstriji ni prejela nobenih dajatev iz zdravstvenega ali pokojninskega zavarovanja (na primerčasne invalidske pokojnine ali nadomestila plače za bolniško odsotnost).

2. V skladu z merili glede razmejitve med dajatvami za bolezen in dajatvami za invalidnost, ki jih je razvilo Sodišče Evropske unije (v nadaljevanju: Sodišče) (sodba Sodišča z dne 21. julija 2011, C-503/09, *Stewart*, ECLI:EU:2011:500, točka 37 in naslednje; glej tudi sodbo Sodišča z dne 10. januarja 1980, 69/79, *Jordens-Vosters*, ECLI:EU:C:1980:7), je prevladujoče stališče v Avstriji, da je nadomestilo za rehabilitacijo dajatev za bolezen (člen 3(1)(a) Uredbe [EGS] 883/2004), saj ne krije tveganja nezmožnosti za delo, če je verjetno, da bo ta nezmožnost za delo trajna in stalna. Nadomestilo za rehabilitacijo je tesno povezano z izvajanjem ukrepov medicinske rehabilitacije. Njegov namen je ta, da nadomesti izpad dohodka, ki je posledica bolezni, v obdobju, ko mora biti zadevna oseba vključena v ukrepe medicinske rehabilitacije. Izračun njegove višine se ravna po višini nadomestila plače za bolniško odsotnost.

3. Če je avstrijsko nadomestilo za rehabilitacijo denarna dajatev za bolezen v skladu s členom 3(1)(a) Uredbe (ES) 883/2004, potem predložitveno sodišče meni, da je v skladu s členom 11(3)(e) te uredbe za dajatve iz zdravstvenega zavarovanja pristojna država stalnega prebivališča Nemčija. Člen 7 zadevne uredbe prepoveduje le to, da bi nosilec socialnega zavarovanja, ki je odgovoren za dodeljevanje dajatev, dajatve zmanjšal ali odvzel zato, ker ima zadevna oseba stalno prebivališče v drugi državi članici.

4. Nadomestilo za rehabilitacijo pa je takšno, da ima tudi značilnosti dajatve za invalidnost. Predpostavlja, da so se vplačevali prispevki v obvezno zavarovanje (zdravstveno in pokojninsko zavarovanje), tako da se odobri šele po poteku določenega obdobja. Nadomestilo za rehabilitacijo se lahko uveljavlja le z vlogo za invalidsko pokojnino pri nosilcu pokojninskega zavarovanja. Nadomestilo za rehabilitacijo se odobri le, če invalidnost ni trajna; obstajati pa mora več kot šest mesecev, pri čemer ta pogoj praviloma ni izpolnjen v primeru bolezni.

5. Sodišče je v sodbi z dne 30. junija 2011 v zadevi C-388/09, *da Silva Martins*, ECLI:EU:C:2011:439, nemški dodatek za pomoč in postrežbo sicer enačilo z dajatvami za bolezen (člen 4(1)(a) Uredbe [EGS] 1408/71). Poudarilo pa je, da se dajatve v okviru dodatka za pomoč in postrežbo, drugače kakor dajatve za bolezen, načeloma ne izplačujejo le kratek čas in da imajo lahko zaradi načina uporabe lastnosti, zaradi katerih so v določeni meri podobne invalidskim dajatvam in dajatvam za starost (točka 48). Sodišče je pritrdilo obveznosti Nemčije kot nekdanje države zaposlitve, da mora portugalskemu kmetijskemu delavcu po njegovi vrnitvi v matično državo še naprej plačevati nemški dodatek za pomoč in postrežbo. Prenehanje izplačevanja dodatka za pomoč in postrežbo kljub nadaljnjemu plačevanju prispevkov zaradi vrnitve v matično državo je štel (vsaj pri nadaljnjem plačevanju prostovoljnih zavarovalnih prispevkov za zavarovanje za primer potrebe po pomoči in postrežbi) za nezdržljivo s členom 48 PDEU in za manj ugodno obravnavanje nekdanjega delavca migranta v razmerju do upokojencev, ki prejemajo starostno pokojnino ene same države članice in so bili, preden so svoje stalno prebivališče ob upokojitvi prenesli v drugo državo članico, med vso poklicno kariero zaposleni v eni sami državi članici (točke od 77 do 79). Pogoj za izvoz je, da matična država ne pozna denarnih dajatev kakršen je dodatek za pomoč in postrežbo.

6. Predložitev sodišče izhaja iz tega, da v Nemčiji ne obstaja denarna dajatev iz zdravstvenega zavarovanja, ki bi bila primerljiva z avstrijskim nadomestilom za rehabilitacijo.

7. Čeprav je pogoj za avstrijsko nadomestilo za rehabilitacijo plačevanje prispevkov za obvezno zavarovanje, pa se glede na obliko in namen vendarle bistveno razlikuje od dajatve pokojnine ali dodatka za pomoč in postrežbo. Pravica do nadomestila za rehabilitacijo obstaja šele tedaj, če je bilo na podlagi vloge ugotovljeno, da bo začasna invalidnost predvidoma trajala vsaj šest mesecev in da ukrepi poklicne rehabilitacije niso smotni. Ne gre za dajatev, ki jo bo predvidoma treba plačevati dolgo časa ob verjetni nezmožnosti za delo. Ukrepi medicinske rehabilitacije, ki jih v okviru vodenja zadeve organizira nosilec zdravstvenega zavarovanja in v katere se mora vključiti zavarovanec, naj bi v doglednem času omogočili ponovno vključitev na nacionalni trg dela in s tem preprečili trajno nezmožnost za delo. V tem pogledu nadomestila za rehabilitacijo ni mogoče šteti zgolj za predstopnjo trajne invalidske pokojnine. Višino nadomestila za rehabilitacijo izračuna in izplačuje nosilec zdravstvenega zavarovanja v skladu s členom 143a, od (2) do (4), ASVG. Ravna se po višini nadomestila plače za bolniško odsotnost. Tu ne pride do določitve sorazmernega

deleža ob upoštevanju doseženih zavarovalnih dob v okviru pokojninskega zavarovanja. Višina nadomestila za rehabilitacijo se torej izračuna ne glede na obseg vplačanih prispevkov. Drugače, kakor v zadevi da Silva Martins, se tu ne vplačujejo prispevki na podlagi samostojnega sistema zavarovanja za primer potrebe po pomoči in postrežbi, ki ne zadevajo tveganja bolezni v dejanskem smislu, temveč tveganje posebne značilnosti dajatve, kakršna je dodatek za pomoč in postrežbo.

8. Ker je namen medicinske rehabilitacije in – z njo neposredno povezane – odobritve nadomestila za rehabilitacijo ta, da se osebe, katerih zmožnosti za delo so zmanjšane, ponovno vrnejo na trg dela, pride v poštev tudi uvrstitev nadomestila za rehabilitacijo pod dajatev za brezposelnost v skladu s členom 3(1)(h) Uredbe (ES) 883/2004 (sodba Sodišča z dne 4. junija 1987, 375/85, *Campana*, ECLI:EU:C:1987:253). ASVG pa za pravico do nadomestila za rehabilitacijo ne določa pogoja grozeče ali obstoječe brezposelnosti.

9. Predložitveno sodišče meni, da v primeru tožeče stranke, ki po preselitvi v Nemčijo pred več kot 20 leti ni prejela nobene avstrijske dajatve, kakršna je na primer začasna invalidska pokojnina (in za tako dajatev tudi ni zaprosila), ni očitno, da bi šlo zaradi tega, ker se nadomestilo za rehabilitacijo ne izvozi, za omejitev prostega gibanja.

VII. Prekinitev postopka

[...] (ni prevedeno)

Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče),

Dunaj, 19. decembra 2018

[...] (ni prevedeno)